

15

ИЮНЬДА

*Онцогор
выборлого!*

АГИТАТОРДЫН
БЛОКНОДЫ • 6

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ

июнь
1975 ж.
№ 6

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын пропаганда ла
агитация бөлүгү

15 ИЮНЬДА — ВЫБОРЛОР

Ишкүчиле јаткандардын депутаттарынын Советтери, бистинг орооннын политический төзөлгөзи, кажызы ла бойынын јерлеринде јаннын органы болуп јат.

Быјыл 15 июньда РСФСР-дин Верховный Соведине ле ишкүчиле јаткандардын депутаттарынын јербойындагы Советтерине выборлор өдөр, избирательдер РСФСР-дин Верховный Соведине, Алтайский краевой, Горно-Алтайский областной, Горно-Алтайский городской, аймачный — 8, јурт — 73 ле поселковый — 3 Советтерге депутаттар тудар.

Избирательный кампания текши албатынын иштеги ле политический көдүрингизинин айалгазында өдүп туру. Советский улус партиянын XXIV съездинин јөптөрин јүрүмде јенүлү бүдүрери учун ла 1975 јылдын, бүткүлинче беш-јылдыктын јакылтааларын өйинен озо бүдүрери учун тартыжадылар.

Избирательдер Верховный ла јербойындагы Советтерге депутаттарды телекейде эн ле демократический избирательный система, бастыра-текши, түнгей ле көндүре избирательный право аайынча, јажытту үн берери ажыра тудуп јадылар.

Бистин ороондо выборлордын кўнине 18 жажы толгон СССР-дин кажы ла кижизи депутаттар тудар праволу. Выборлордо жангыс сагыжы једи-кпес ле выборлор өдүп јаткан кўнде түрмеде, ишле түзедер колонияда ла КПЗ-де отурган улус турушпас.

Јербойындагы Советтердин депутаттарына 18 жажы толгон СССР-дин кажы ла кижизи тудулар праволу. Союзный ла автономный республикалардын Верховный Советтерине 21 јаштан ала, СССР-дин Верховный Советине 23 јаштан ала тудулар.

Выборлордо туружарында ла Советтерге депутат болуп тудуларында үй улус ла эр улус, јаш-өскүрим ле јажы јаанай берген улус, СССР-дин јуу-јепселдү Ийде-Күчтеринде тургандар ла бастыра граждандар, партиянын члендери ле партийный эмес улус, ишмекчилер, колхозчылар ла интеллигенция, тегин ишчилер ле башкараачылар түнгей праволу, олардын избирательный правозы нациязынан, үредүзинен, јаткан јеринен, ада-энезинен, ар-јөөжөзинен, алдындагы иштеген ижинен ле кудайга бүткенинен камааны јок. Бистин областьтын јербойындагы Советтерине 1973 јылда 2548 депутат тудулган. Олардын 45,8 проценти үй улус, 21,1 проценти одус јашка јетпеген, 52,3 проценти партийный эмес, 65,2 проценти ишмекчи ле колхозчы. Областьтагы депутаттардын тоозында јирмеге јуук нациялу улус. Ончо албатылар государственный, общественный ла политический жүрүмде туружып турганы чындык демекратизмди ле бастыра нациялардын ла ук албатылардын тен проволузын иле-јарт көргүзет.

КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызы нөк. Л. И. Брежнев 1974 јылда 14 июньда Москвадагы Бауманский избирательный ок-

ругтын избирательдери ле өткөн туштажуда мынайда темдектеген: «Социализм тужында бийик өзүмдү обществолордын историясында эн баштап элбек албаты-јон ишти күнүн сайын башкаларында тагынан бойы туружарына көдүрилер деп В. И. Ленин айткан. Бистин ороондо андый амаду јеткилделген. Бистин государство практикада, јүрүмде, үстинен ала алдына јетире албаты күнүн сайын турушканы ажыра башкарынат».

Кажы ла советский кижии выборлордо түнгей туружат, кажы ла кижии избирательдердин списогына јангыс ла катап бичилер, јангыс јерде, јангыс катап депутаттын кандидады учун үнин берер. Бу правонун бүдерин јеткилдеерге выборлор өкүрер избирательный округтар төзөлип јат. Кажы ла Советке выборлор өткүрер округтар андагы јуртаган улустын тоозы аайынча түнгейлеш болор учурлу. Јангыс ла бистин областта РСФСР-дин Верховный Соведине выборлор өткүрерине бир избирательный округ, Алтайский краевой Советке—24 округ, областной Советке — 100, аймачный Советтерге—450, городской Советке—128, јурт Советтерге—1882 ле поселковый Советтерге 85 избирательный округ төзөлгөн, олардон анча ок тоолу депутаттар тудулар.

Советский избирательный законнын бу ээжилерин чике бүдүргенинин шылтузында избирательдердин үндери де түнгей, тудуп алган депутаттардын учуры да түнгей болуп јат.

Советский кижии бойынын јуртап јаткан јеринен СССР-дин Верховный Соведине, союзный ла автономный республикалардын Верховный Советтерине, јербойындагы бастыра Советтерге депутат тудар праволу, Мыны көндүрө избирательный право деп айдар.

1936 јылга јетире бистин ороондо избиратель-

дер үнин ачык јуундарда кол көдүрип беретен. Је үнди јажытту берери онон јакшы, демократический болуп јат. Онын учун СССР-дин Конституциязы избирательдерге үнин јажытту берер право берген.

Советский избирательный системанын демократизми коллективтердин, общественный организациялардын ла ишкүчиле јаткандардын обществоволорынын чыгартулу улузынан тудулган избирательный комиссиялардын ижинен илејарт көрүнөт. Олор депутаттардын кандидаттарын регистрировать эдер, үн берерин өткүрер ле берген үндердин тоозын чотоор, выборлордын итогторын јартаар, выборлорго белетенер ле олорды өткүрер өйдө советский избирательный закон канайда бүдүп јатканын шиндеер ле избирательдердин комудалдарын көрөр учурлу. Јаңыс ла бистин областьтагы жүзүн-башка избирательный комиссияларга 10 муннан ажыракижи тудулган, комиссиялардын председателдерине 1068 ишмекчи ле 269 колхозчы тудулган.

Выборлордын күнинде үн берерин өткүрери, участоктогы берген үндерди чотооры участковый избирательный комиссиянын төс задачазы болуп јат. Је бу комиссия көп төзөмөлдү-технический ишти выборлор болор күнге јетире өткүрип јат. Онын учун комиссиянын председателин эмезе качызын ижинен выборлордон 30 күн озо бождоyp јат.

Советтердин депутаттарына кандидаттар көстөөр право предприятиелердин, организациялардын, учреждениелердин, воинский частьтардын коллективтерине, общественный организацияларга ла ишкүчиле јаткандардын обществоволорына берилген.

Бистин областьта депутаттардын кандидаттарын көстөөр кампания көдүрингилү айалгада өт-

көн. РСФСР-дин Верховный Совединин депутаттарынын кандидаттарына олар эн ле озо КПСС-тин Төс Комитединин Политбюрозынын члендерин, КПСС-тин Төс Комитединин качыларын ададылар.

Туулу Алтайдын ишкүчиле јаткандары бойларынын текши јуундарында депутаттарга кандидаттар эдип эн талдама уулдарын ла кыстарын көстөгөндөр.

134 номерлү Горно-Алтайский избирательный округ аайынча выборлор өткүрер окружной избирательный комиссия бу күндерде РСФСР-дин Верховный Совединин депутадынын кандидадына облисполкомнын председателин Михаил Васильевич Карамаевти регистрировать этти.

Алтайский краевой Советтин депутаттарынын кандидаттарына КПСС-тин обкомынын баштапкы качызы Николай Семенович Лазебный, городтогы 1127 номерлү СПМК-нын штукатуры Евдокия Кайдановна Пустогачева, областной Советтин дапутаттарынын кандидаттарына Кош Агаш аймакта «Путь к коммунизму» колхозтын койчызы Назия Маликовна Нурсалтанова, Абайдагы совхозтын ан өскүрөөчизи Сергей Фатеевич Попов, Улагандагы аймачный Советтин депутадынын кандидадана «Советский Алтай» совхозтын малчызы Фекла Аввакумовна Адыкаева, Ондой аймактагы Каракол јурт Советтин депутадынын кандидадына Карл Маркстын адыла адалган колхозтын председатели Григорий Алексеевич Чунжеков ле өскөлөри де көстөлгөн.

Выборлор өткүрер ээжилер депутатка кандидаттар эдип көстөлгөн улус учун элбек агитация өткүрер арга берген. Советский Конституция избирательдерге демократический јайымдар берип јат, бу ишти материальный јанынан јеткилдейт, выборлор государствонын чодыла өдуп јат.

Олорды тузаланып, общественный организациялар элбек агитационный ла массово-политический иштер өткүрет.

Бистин государство выборлор өйинде избирательдерге јаан килемји эдип јат. Выборлор улус амыраар, восресен күнде 6 час эртен турадан ала 10 час энирге јетире өдөт. Избирательный участоктор јангыс ла улус јуртап јаткан јерлерде эмес, база больницаларда, каргандардын ла кенегендердин тураладында, поездтерде ле өскө дө көп улус бар јерлерде төзөлгөн.

Советский улустын избирательный правозын закон корулап јат. Избирательный правозы бускан јамылу улус ла избирательный комиссиялардын члендери кату каруузына тургузылып јат.

Бу демократический праволорды ла јакшынак аргаларды тузаланып, избирательдер выборлордо эрчимдү туружып, депутаттардын кандидаттары учун үндерин бир кижидий бергилейт.

Бистин ороондогы избирательный кампания иштин көдүрингизинде өдүп јат. Ишкүчиле јаткандар выборлорго учурлай иштин арбынын бийиктедери, чыгарып турган продукциянын кемин көптөдөриле чындыйын јарандырары, производственный пландарды өйинен озо бүдүрери керегинде молјонып турулар. Иштин вахтазы — СССР-деги избирательный кампаниянын үзүлбес бөлүги. Онын шылтузында бистин областьтын ишкүчиле јаткандары промышленный продукцияны садары аайынча төртайлык планды 102 процентке, иштин арбынын бийиктедери аайынча планын 107 процентке бүдүрдилер, јуртхозяйствонун ишчилери эт ле сүт садар төртайлык албатыхозяйственный планды база да будүрип салдылар. Бу Ада-Төрөл учун Улу јууда совет албаты јенгенинин 30 јылдыгына јакшынак сый болды.

Партиянын горкомы, райкомдоры, баштамы партийный организациялар бастыра избирательный участокторды ла агитпункттарды агитационно-массовый иштинг тös јери эдип алар учурлу. Агитационно-массовый иштинг тös амадузы кажы ла избиратель советский избирательный система-ны, кандый кандадаттар учун үнин берерин, үн берерининг ээжизин ле үн берер јерин чокум билерин јеткилдеери болуп јат.

Выборлорго белетенери Советтердин, олардын исполкомдорынын, депутаттарынын ижининг көрүзи болуп јат. Јербойндагы Советтердин ишчилери бу айалганы ајаруга алып, бойларынын ижин кезем јарандырар учурлу. Хозяйствоны ла культураны оног ары өскүрери—выборный кампаниянын тös задаказы. Эмди выборлорго белетенер төзөмөлдү ле технический иштерге јаан ајару эдер керек.

РСФСР-дин Верховный Соведине ле јербойындагы Советтерге өдөтөн выборлор социалистический демократиянын өзүминде ичкери јаан алтам болор.

Күндүлү избирательдер! Социалистический демократиянын байрамын — выборлордын күнин јакшынак једимдерле уткыырга ууландырган социалистический мөрөйдү элбедектер! Коммунисттердин ле партийный эместердин кожо көстөгөн кандаттары учун үништи бир кажидий береектер!

ЈАШӨСКҮРИМНИНГ ТАСКАДУЗЫНА — ПАРТИЙНЫЙ АЈАРУ

Јиит үйени партиянын ла советский албатынын героический јанжыгулары ажыра таскадары јаш-өскүримди патриотический тазыктырарынын бөлүги болуп јат. Андый јанжыгуларда јаш-өскүримди јаан үйелердин мактулу керектерине уулалтарына, таадалардын ла адалардын бойынын албатызына бек чындык болгонынан јозок алып, ак-чек, јайым ла кемнен де камааны јок болоры учун бастыра күүниле тартыжып үредер улу ийде-куч бар. Революционный тартыжунын јозогы «биске тартыжаачылардын јангы үйелерин үредип-тазыктырарына јол көргүзер чокту от болор учурлу» деп, В. И. Ленин үреткен.

Бу керек эмдиги өйдө анчадала јаан учурлу. Эмдиги јашөскүрим—Ада-Төрөл учун Улу јуунын кийнинде чыккан, јуунын кату айалгаларын көрбөгөн улус. Олор гражданский ле Ада-Төрөл учун јуулардын, баштапкы бешјылдыктардын туружаачыларынын ат-нерелү керектерин јангыс ла кычырган бичиктерден, јаан јаштулардын куучындарынан билер. Анайдарда, бистин алдыста балдардын ла јашөскүримнин күүн-санаазын совет албатынын мөнгүлик керектерине, социалистический орооннын гражданини ле јуучылы болорына үредип-таскадары сүреен јаан учурлу.

Бу керекте буржуазный ла ревизионистский пропаганданын биске удурлажа өткүрип турган тартыжузын ундырга чек јарабас. Олор јаан ајаруны анчадала бистин јашөскүримиске уулан-

дырып, советский јииттерди гражданский, Ада-Төрөл учун јуулардын, баштапкы бешјылдыктардын, јаан үйелердин ат-нерелү улузынын агару сүр-кеберлерин јаба базарга мукангылайт.

Бистин областьтын партийный ла комсомольский организациялары, школдордын педколлективтери үренип турган јаш үйени партиянын ла советский албатынын јуучыл ла иштеги јанжыгулары ажыра таскадарында јакшынак ченемелге једип алгандар. Бу иштерди өткүреринде олар жүзүн-башка эп-аргаларды тузалангылайт.

Јанжыгулар ажыра өткүретен таскамалду иш үренчиктерди В. И. Лениннин жүрүминин јозогы ажыра таскадарынан башталып јат. Оны јарт билип, Туулу Алтайдын үредүчилери таскамалду јаан иш өткүрип јадылар. Областьтын школдорында Лениннин жүрүмине учурлалган 156 музей, зал, кып ла толук иштеп јат. Олордын көбизи үренчиктерди идейно-политический тазыктыраынын төс јери боло берген.

Үренчиктерди советский улустын ат-нерелү, јуучыл ла иштеги јеткен јанжыгуларына таскадарына јаан камаанын көп јаш јажаган, политический таскамалда ла жүрүмде јаан ченемелдү улус јетирип турганын жүрүмнен бис бойыс көрүп-бүдүп јадыс. Бистин областьта партиянын, комсомолдын, јуулардын ла иштин 5 мун ветераны тоого алынган. Јаңыс ла былтыргы јылда олар јашөскүримле бир мун катаптаң ажыра тушташкан. Ол туштажуларда болгон јашөскүримнин тоозы 25 муннан ашкан, јииттер ле кыстар 300 лекцияда ла докладта болгондор.

Советский Союзтын Геройы Сергей Венедиктович Налимов, Социалистический Иштин Геройлары Марчина Тана, Тоедов Јелмек, Анна Напалкова, иштин ветерандары Н. С. Колегов, М. Ф. Саруева, Ш. С. Ялатов, В. М. Любушкина,

Т. А. Березовская, запастагы генерал-майор М. Холод ло оноң до өскөлори педколлективтерде үренчиктерди јаан үйелердин жанжыгуларына, идейный јанынан турумкай болорына, коммунизмниң керегине беринерине бойлорынын јозогыла үредип јадылар.

Калганчы жылдарда комсомолдор ло јашөскүрим революционный ла иштин магы темдектелген јерлерле жүрери жанжыкты. Бистин областтан 30 мунга јуук пионер ле үренчик «Қачан да белен!» деп маршта туружып јадылар. Үренчиктер бойлорынын баштанкайыла төрөл јеринин историзын үренер 7 музей төзөгөн. Бистин балдар таадаларынын, адаларынын ла энелеринин јууда эткен ат-нерелү керектерин ундыбазына учурлай јаан керек эдип јадылар.

Туулу Алтайдын 23 уулы Советский Союзтын Геройларынын адын алган, эмди бистин ортобыста Социалистический Геройдын адын аданган 8 кижии, Лениннин орденин алган 73 ишчи, ого үзеери бистин јердин 8800 кижизине башкарунын ордендери ле медальдары берилген. Үренчиктердин баштанкайыла 7 краеведческий музей, јуунын ла иштин магынын 80 залы ачылган.

«Кем де ундылбаган, не де ундылбаган!» деп кычырула областтын школдорында көп комсомольский јуундар пионерлердин сборлары, јалтанбас ла турумкай болорынын энгирлери өткөн. Комсомольский организациялар ла пионерлердин дружиналары герой-городторго, бойынын јеринин геройларына учурлаган мергендү вахталарга туруп чыккандар. «Јууда турушкандар, кайралдараарды тагыныгар!», «Јуучылдар өткөн өйлөрдди эске алынат» деп адалган јилбүлү энгирлер көп јерлерде өткөн.

Мунга јуук тоолу пионер тимуровский группа

ларга бириккендер. Олор јуудан шыркалу јангандарга, јуулардын ла иштин ветерандарына, олардын билелерине болужып, јууда корогондорго кереестелген памятниктерди кичееп-көрүп јадылар.

Балдарды јуучыл-патриотический санаа-күйүндү эдип таскадарына учурлаган јаан иш Горно-Алтайск городтогы 1-кы номерлү школдо өткүрилип јат. Бу ишти «Орленок» деп клуб башкарат. Үренчиктер «Јуунын магынын» залын төзөп алгылаган. Зал бойы лекторский группалу, мында ок кинолекторий төзөлгөн. Клубтын туружаачылары Ада-Төрөл учун Улу јуунын туружаачыларыла иштин озочылдарыла 65 туштажу өткүргендер, Јенунин 30 жылдыгына уткуй олар јуучыл макка учурлаган айлык өткүргендер. Айлыкта јаан класттардын чаначыл-үренчиктери Бүлүлү, Суску, Кара-Суу, Дубровка јурттарга барып. јуунын ла иштин ветерандарыла јолуккылаган.

Школдын үредүчилеринин коллективи үренчиктер ортодо патриотический таскамалду ижин интернациональный таскамалду ижиле билгир колбоп өткүрет. Школго Чайболсаннын ады адалган, онын үренчиктери МНР-ден келген делегаттарла улай ла туштажып јадылар. Монгольский Албаты Республиканын 50 жылдыгына учурлай школдо «Советский ле монгол албатылардын аквардейский бандиттерге ле япон олјочыларга удурлажа кожо өткүрген тартыжузы» деп адалган темалу конференция өткөн.

Ангылу ишти јиит исчилер, тоо алаачылар өткургилейт. Эмди областьта андыйлардын 124 отряды бар. Темдектезе, Кан-Оозы аймакта Чаргы-Оозындагы орто үредүлү школдын јиит исчилери канча јыл бедиреп, бойынын јеринин кижизи, Советский Союзтын Геройы Тугамбаев Кыдраннын өлгөн јерин таап алган, Олорды Јенунин 30 жылдыгына Запорожский областьта Ка-

нявское деп јуртта Туганбаевке учурлаган памятник тургузылары керегинде јетирү тын сүүндирген.

Городтогы 6-чы номерлү школдын үренчиктери бу школдо үренген Советский Союзтын Геройы И. З. Шуклин служить эткен Кызыл маанылу 79-чы гвардейский дивизиянын јуучыл јолыла танышкылайт. Акташтагы школдын үренчиктери олардын јеринен јууга барала божогон 70 кижинин ады-јолдорын јартап алгандар. Городтын 13-чи школынын исчи үренчиктери бу школдо үредүчилер болгон ло мында үренген, Ада-Төрөл учун Улу јууда божогондор керегинде материалдарды 1969 јылдан бери бедреп баштаган. Үренчиктер јайгы каникул өйдө иштеп алган акказыла олардын школында иштейле, үренеле, Төрөли учун јүрүмин берген үредүчилердин ле үренчиктердин ады-јолы бичилген кереес памятник тургузып алгылаган. Ол памятниктин јанында октябратка, пионерге ле комсомолго јангы кирип јаткан балдар акту јургинен черт беринип, кызыл чолмон, галстук, комсомольский билетти колго алгылайт. Јуукта үренчиктер А. Матросовтын адыла адалган оромго јажыл агаш кондыргандар.

«Бойыннын јериннин јалтанбастарынын керегин бил», «Олардын адыла ороондор адалган», «Бистин ада-энелерис — Ада-Төрөл учун јуунын туружаачылары» ла оног до өскө кычыруларла областьтын көп школдорында јиит исчилер јаан учурлу иш өткүрип јадылар.

Је текши орооннын јаан керектеринин учурын јаш үйеге јартап тура, јербойынын улузынын ат-нерелү керектеринин бийик учурын ундырга јарабас. Онын учун биске бойыстын јеристин ат-нерелү улузынын ады-јолыла адалган школдордын, пионерский дружиналардын таскамалду

јакшынак ижинин ченемелин өскө бастыра школдорго таркадар керек.

Ада-Төрөл учун Улу жуудагы јенунин 30 жылдыгына белетенер өйдө фронтто корогондордын ады-јолдорын кереестеерине учурлалган обелисктер көп јурттарда тудулган. Олорды кичеери ле корыыры эн озо школдордын коллективтеринен камаанду. Горно-Алтайск городто, Ондой ло Кош-Агаш аймактарда андагы школдорды божоткон, эмди Советский Черүде ле Талайла жүрер жуучыл флотто эн көрүмјилү служить эдип турган уулдар керегинде жууп-бичип турганын сүрекеј јарадар керек.

Пионерлер тимуровский иш аайынча јаан учурлу керектер эткилеген. Тимуровецтердин командазында эмди бир мунга жуук балдар туружып јадылар. Олор жуунын ли иштин кенектерин, жууда корогондордын билелерин, Ада-Төрөли учун тартыжып божогондорго учурлалган памятниктерди кичеерине учурлай иш өткүрип јадылар.

Бу јанынан база ла Горно-Алтайск городтогы 1-кы номерлү школ керегинде ајдар керек. ...Јуучыл мактын залы. Мындагы керектерди «Орленок» деп клуб башкарып јат. Клубтын туружаачылары бу күндерде үренчиктерди жуучыл-патриотический ле интернациональный эдип таскады јанынан јөптөжип-куучындажып, оног ары јаан иш баштаарын темдектеп алгандар.

Је таскамалду мындый иш бастыра аймактарда элбеде өдүп туру деп ајдарга болбос. Онын учун јаш үйени совет албатынын Ада-Төрөл учун Улу жууда көргүскен ат-нерелү керектеринин темине үредери — партийный ла комсомольский организациялардын туура салбай бүдүрер кереги болуп јат.

У. Джазбаев.

ТҮК КАЙЧЫЛААРЫ — ЈААН УЧУРЛУ ИШ

Койдын түгин кайчылаары — уур деген иштердин бирүзи. Оны бийик чыңдыйлу өткүрерге бастыра јанынан белетенер керек. Быыл областьтын колхозторы ла совхозторы 818,9 мунг койдын түгин кайчылаар. Государството 25340 центнер түк садар керек. Оны бүдүрерге кажы ла койдон 2,2 килограммнан түк кайчылаарга келижип туру.

Аймактарда түк кайчылаары баштапкы июньнан ала 10 июньга јетире өдөр. Кажы хозяйство оны качан баштаарын јербойынын айалгазынан, түк көдүрилгенинен көрө агылап алар керек. Түгин кайчылап алган койго соок өтпөзин јеткилдееери јаан учурлу. Јылу күндер тура берген тузунда түк көдүрилген кийнинде ишти түрген баштаар керек. Кайчылаарын оройтып баштаганда, түктен јаан јылыйтулар болот. Изү түшкенче түгин кайчылабаган койлор изүркенип, коомой отоп јат.

Кажы ла хозяйстводо койдын түгин кайчылаарынын чокум планы болор учурлу. Оны тургузарга койлордын тоозын, пункттар барын, түк кайчылаар агрегаттар канча барын, түк кайчылайтан улустын квалификациязын ла ишти өткүрөтен ойин јакшы билер керек. Койлордын ветеринарно-санитарный айалгазын база билер керек.

Түк кайчылаар пункты јок хозяйстволор келишкедий кажаандарды эмезе јабынчылу таскакты келиштире јазап алар, түк кайчылаар агрегаттар кондырар алдында дезинфекция өткүрер, стенелерин черетеп ийер, керек јерлерде ремонт

өткүрер керек. Жаашту ла соок күнедерде түгикайчылалган койлор тургузар жылу јер болор учурлу. Койлор откорор јер өлөнгир, сугаратан эптү јер болор учурлу. Жаан пункттарда улус ажанар столовый ачканы эптү болор.

Планка кажы үүрди пунктка качан экелетени темдектелер, түк кайчылаары бышталар ла божор өйлөр, күндүк нормалар чокумдалар учурлу. Анайда ок агрегаттардын техуходын өткүрери, артыкту частьтарла јеткилдеери, болушчы ишчилердин тоозы бичилер учурлу.

Јаңы да, эски де агрегаттарды озо куруга иштедип көрөр, үрелген јерлер табылза, тургуза ла јазап алар, озо баштап кату түктү койдын түгин кайчылап, колды темиктирип алар керек. Онын кийнинде чичке ле јарымдай чичке түктү койлордын түгин кайчылаар.

Бир үүрде чичке ле јарымдай чичке түктү койлор турган болзо, олардын түктерин былгаштырбас керек. Јаңыс ла кургак койдын түгин кайчылаар, јаашка өткөн койдын түгин кайчылайла, таарлап койгондо, ол үрелип калат.

Кайчылаарынан озо 12—15 частын туркунына койлорды азырабас ла сугарбас. Тойу койлорды кайчылаарга күч, кезикте койлор өлүп те јат. Кайчыла балулаган јерлерин эмдеп койор, кажы ла койды креолинле јунар.

Түк кайчалаар пункттын улузынын бүдүретен ижи.

Пункттын ижи арбынду болоры анда аштел турган улустын билеринен ле каруулу керегин бүдүргенинен камаанду. Агрегаттын начальниги пункттын ижин төзөөри, агрегаттын технический айалгазы ла иште јеткер болбозы учун каруулу. Электродвигательдер, түк кайчылаар машинкалар, түктин пресси учун наладчик каруулу.

Ол улусты машинкала иштеерине үредер, оло-
дың ижинин чындыйын шиндеер учурлу. Маши-
калардың бычагын курчудаачы кижии кажы ла
машина туруш јок иштеерин јеткилдегениле
коштой, агрегаттын технический јеткилдежин
өткүреринде туружар учурлу. Түк кайчылап тур-
ган улус койлорды чебер тудар, баалулабас, түк-
ти кертпес учурлу. Кайчылаган түкти тобракка
ла балкашка уймабас. Түгин кайчылайтан кой-
лор тудачы улус койлорды кайчылайтан јерге
үзүк јок экелип турар, иштин кийнинде пункттын
ичин арутап койор керек. Түк тажыйтан улус түк-
ти бескелеп, аңылу јерге тажыыр. Классиров-
щик түкти класстап, чөбин арутап чачып, јазап
оройло таарга салар. Учетчик-весовщик дезе, түк-
ти учетко алганына үзеери улустын ижин учетко
алар, күйдүрер ле сүркүш эдер материалдардын
чыгымын чотоп јат. Түк пресстеечи кижии түкти
таарлайтанын аңылу ээжилер аайынча өткүрер,
аңылу кипке пресстеп турар.

Иштеер күннин ээжизи. Кажы ла пунктта иш-
теер күннин ээжизи тургузылып јат. Озочыл хо-
зяйстволордын ээжизи мындый болот:

түк кайчылаары 6 частан 9 часка јетире;
эртен турадагы чайлаш 9 частан 10 часка је-
тире;

түк кайчылаары 10 частан 13 часка јетире;
обед 13 частан 15 часка јетире;
түк кайчылаары 15 частан 17 часка јетире;
энирги чайлаш 17 частан 17 час 30 ми-
нутка јетире;

түк кайчылаары 17 час 30 минуттан 19 час
30 минутка јетире;

пунктты арутаары 19 час 30 минуттан 20 час
30 минутка јетире.

Пунктта иштеер күннин ээжизин кыйалта
јок бүдүрер некелте эдилип јат.

Түк кайчылаарынын ээжилери ле эп-сүмелери. Түкти жаңыс ла келиштире жазап алган машинкала кайчылаар, койдын терезин бир де кеспезин кичеер, түкти кертпес керек. Түкти төзиненг кайчылаар, сол колло койдын терезин түзде тудуп алар, машинанын бычагынын сол кырын түк кайчылаачы көрүп тургадый эдип кайчылаар.

Машинкала жаңыс жолло эки катап өткүрбес, кайчылаган түкти иштеп турган машинала жайлатпас керек. Гибкий вал иштеп турган кижининг он жагында болуп турзын.

Машниканы озо баштап колго алала, онын ла кийнинде электромоторды иштедип баштаар. Иш божогон кийнинде электромотордын ижин токтодоло, онын ла кийнинде машинканы бойынын жерине салар. Тегин жаткан машинканы иштедерге жарабас. Куруга иштедип турган машинканы турган койго жууктатпас, онын мизинде арткан түкти арутабас ла өскө кижининг колына бербес керек. Машинкала түк кайчылап турган кижининг турган жеринде жостон салган кургак пол болор эмезе резинненг эткен кебис (кичинек) жайып койор керек. Иштеп турган кижиге эптү кийимдү, жеңилчек өдүктү болор, үй улус чачын көрүнбес эдип платла буулап алар эмезе кептей бөрүк кийип алар учурлу. Ишти быжыл жаңы баштап турган кижиге озо баштап мендебей, табынча иштеп, жакшы көндүккөн кийнинде ле жылгыр иштеер учурлу.

Койдын түгин кайчылаар эп-сүмелер көп. Же бистинг областьтын хозяйстволорында эки башка эп-сүме тузаланып турулар. Койды тактанын үстине салып алала кайчылайт, кезик жерлерде ару жерге салып алала кайчылайт. Бистинг областта машинкала түк кайчылаарын билер 2180 кижиге тоололып жат. Олордон 330 кижиге бу керекке

быжыл үренип алган. Оренбургский эп-сүмени ту-
заланаарына жүк ле 72 кижиле темиккен. Хозяйст-
волордын аялгазында оренбургский эп-сүмеле
бир күнде орто тооло 45—55 койдын түгин кай-
чылагылайт, көп лө болзо, 60—70 койго жетире
кайчылагылайт.

1974 жылда койдын түгин кайчылаачылардын
областной жетинчи маргааны өткөн. Эр улус ор-
тодо өткөн маргаанда баштапкы жерди нөк.
Аносов Александр Петрович экинчи катап ал-
ган. Ол Жабагандагы совхозтын түк кайчылаар
мастери. Бу кижиле бир койдын түгин 2 минут 48
секундка кайчылап койгон. Маргаанда Ийинде-
ги совхозтон келип турушкан нөк. Ептеева Нина
Михайловна бир койды 3 минут 48 секундка кай-
чылайла, үй улус ортодо өткөн маргаанда баш-
тапкы жерге чыккан. Оренбургский эп-сүмени ту-
заланаары Көксуу-Оозы ла Улаган аймактарда
уяан өдүй туру.

Бистин областьтын машинкала түк кайчылап
турган улусы оренбургский эп-сүмеле күнине ор-
то тооло 40—60 койдон до кайчылаарына жет-
кен болзо, ол хозяйстволорго жаан экономиче-
ский туза берер.

Хозяйстволор технический жанынан тын жеп-
сенгенинин шылтузында түк кайчылаачылардын
ижиле чек кубулган. Онын учун бу ишти бүдүрө-
рине билери жаан ла ченемелдү улус керек.

Койдын түгин кайчылаары күскиде аш жуу-
надар ишле түнгей болуп жат. Түкти кертпей,
балкашка ла өтөккө уймабай, бийик чыңдыйлу
кайчылаганы кожулта ару арбынду кирелте
алар арга берер, же бу керекти кичеебеген жерде
койчынын бир жылдын туркунына иштеген ижи-
нин тузазын жабызадып ийер.

Койчылардын бир жылдын туркунына бүдүр-
ген мергендү ижиле түк кайчылаачылардын

бийик чындылду ла арбынду ижи јаан көргү-
зүлерге једерин јеткилдеер.

КПСС-тин Төс Комитединин партияга, совет
албатыга эткен Кычырузы советский бастыра
улусты јаан көдүрингиге экелген. Туулу Алтай-
дын койчылары ла түк кайчылаачылары ол кы-
чыруга каруу эдип, түктин планын ажыра бүдү-
рер амадулу иштегилейт. Олор јаан молјуларын
бүдүреринде алаңзу јок.

Г. Танков

МАЛДЫ — ЖАЙГЫ ОДОРГО

Туулу Алтайдын колхозторы ла совхозторы жайгы одорго малын жылдын ла чыгарып, арбынду ла бийик чыгдыйлу продукталар иштеп алгылайт. Жайгы одорды чике ле билгир тузаланырын кичееген хозяйстволор, фермалар, бригадалар ла малчылар областта эн бийик көргүзүүлерге једип турулар. Темдектезе, Шебалиндеги, Барагаштагы, Кырлыктагы, Көксуудагы, Алтыгы-Оймондогы, Чолушмандагы ла өскө дө совхозтордын, Қош-Агаш аймактын колхозторынын ла өскө дө озочыл хозяйстволордын башкараачы ишчилери ле специалисттери жайгы одорды бастыра бар аргаларла тузаланып, жылдын ла бийик көргүзүүлерге једип турулар.

Жайгы одорды јакшы тузаланганынын шылтузында областтын колхозторы ла совхозторы јангыс ла койдын эдин сатканынан былтыр 4 миллион салковойдон ажыра ару кирелте алгандар. Областта койдын бир центнер эдин иштеп алар баа план аайынча 85 салковой болор учурлу болгон, былтыр областтын хозяйстволорынын койдын бир центнер эдин иштеп алганынын баазы 78 салковой болгон. Озочыл хозяйстволордо эт иштеп алар баа текши областтын көргүзүзинен јабыс болгон. Темдектезе, Шебалиндеги совхозто былтыр койдын бир центнер эдин иштеп алар баа 67 салковойдон болгон. Совхоз койдын эдин сатканынан 150 мун салковойго шыдар кирелте алган. Қош-Агаш аймакта

«Путь к коммунизму», «Кызыл Чолмон» колхозтордын, Кенгидеги совхозтын этке саткан кажы ла койы былтыр 40—41 килограммнан болгон. Быјыл баштапкы кварталда областьтын хозяйстволоры былтыр баштапкы кварталда сатканынан 1014 тоннага көп эт саткан.

Өрөги айдылган једимдер былтыр јайгыда одордо малды јакшы семирткенинин шылтузы болуп јат. Тогузынчы бешјылдыктын калганчы јылында турган задачалар јаан. Оны бүдүрери јайгы одорды бастыра бар аргаларла тузаланатанынан камаанду. Кажы ла хозяйствонун зоотехниги ле ветеринарный ишчизи јайгы одордо бүдүретен иштердин чокум пландарын тургузар, оны жүрүмде кыйалта јок бүдүрерин јеткилдеер учурлу.

Малды јайгы одорго чыгарар алдында кажы ла малды шиндеп көрөр, профилактический ветеринарный иштер өткүрер, оору мал табылза, оны түрген эмдеер керек. Кажы ла хозяйстводо малды шиндеп көрөтөн аңылу комиссия болор керек. Ол комиссия одор јерлерди аңылап көрөр, мал туратан јаңы јерлер табар. Анда чедендер ле малчылар јадар јерлер белетеерин темдектеер ле өткүрер, кажы одорго кандый мал туратанын чокумдаар, малчыларга тузаланатан одорды аңылап берер учурлу.

Кажы ла кыштуда чеден, јабынтылу таскак, улус јадар јер тудар, тусты, эмдерди ле өскө дө немелерди јеткил эдип тартып берер керек. Уйларды бөлиштирип, малданатандарын бир аай, этке садатанын бир аай бөлип, аңылу үйрлер төзөөр. Кажы ла үйрде 180—200 тыннан эткени эптү болор. Јектеген уйлардын үйрин төзөп, семирте одорлодоло этке аткаарар. Үйрдеги мал јажы аайынча бир түңей болгоны јакшы. Этке аткаратан кажы ла малды бескелейле,

ангылу акт тургузала, анда кажы ла уйдын номерин, өнгин, бескезин бичийле, малчыга табыштырар. Уй кабыраачылардын кажы ла бригадазына ангылу план-жакылта берер. Кажы ла малчы жайыла канча кирези продукция иштеп аларын билип жүрер учурлу. Специалисттер жайгы турлуларга жүрүп, малдын семирижин шиндеп, аргалу жерлерде бескелеп көрүп турар керек. Ол жайгы одорды тузаланарын билип алар арга берер. Керек коомой жерлерде малчыларга болуш жетирер, керек болгон тужында малчыга некелтени тыгыдар, иштеер күннин ээжизин кыйалта жок бүдүрерин жеткилдеер керек.

Семирткен малды этке аткаарарын база чокумдап алар, төс аяруны эттин кварталный пландарын бүдүрерине эдер. Этке садатан уй малды эн бийик жерде жаткан одорго чыгарганы жакшы болор. Карлу тайгалардын эдектеринде, серүүн жерде омор токуналу отоп, сүрекей тын семирер. Анда көгөөн, сайгак, чымыл, томонок чек жок.

Койлордын түгин кайчылаарын божоткон лотарый креолинле жунала, жайгы одорго чыгарар. Эчкилерди де анайда жунар керек. Профилактический ишти өткүрген кийинде ангылу үйрлер төзөөр. Жоон койлорды бир аай, кунан койлорды бир аай бөлиир керек. Жектеген ле малданбас эткен койлорды бөлип, ангылу үйрлер төзөп, кажы ла үйрде 800-1000 тын кой болорын жеткилдегени жакшы. Кажы ла коиды бескелейле, акт тургузала, малчыга табыштырар. Ого койлорды семиртери жанынан ангылу план-жакылта берер. Кажы ла күнде, онкүндүкте ле жайгы одор божогончо коидын бескезин канча киреден кожуларын анылап бергени жакшы болор. Семиртетен койлорды бийик туулардагы серүүн жерлерге чыгарар, тусла жакшы жеткилдеер, койчыларды ангылу кийимле, жадар жерле, аш-курсакла жет-

килдеер керек. Кураанду койлордын ла кунан койлордын үүрлерин јабыстай јаткан одордо тургусканы јакшы. Специалисттер малданбас эткен иркек кураандарды бойынын өйинде акта-лаар учурлу. Койлор семиртерине малзак, кичеенкей ле иштегкей улус тургузар керек.

Јаан ајару јылкы мал семиртерине эдилер учурлу. Ондой, Шебалин, Кан-Оозы аймактардын кезик хозяйстволоры јылкы мал өскүрерине ајаруны уйадаткандар. Зоотехнический учет јок, аңылу одор јок болуп туру. Кырлыктагы совхозто јылкы өскүрери јанынан јакшынак ченемел бар. Оны текши тузаланарын төзөөр керек. Кажы ла үүр јылкы кышкыда ла јайгыда туратан јерлер аңылалган, зоотехнический учет јакшы алылат. Мал туратан јерге түсты јаантайын јетирип турганы малды јакшы семиртерине јаан камаанын јетирет. Малданбас эткен ле іектеген малды башка бөлип, аңылу үүрлер төзөйлө, үүрде 200—250 мал болор эделе, јакшынак малчыга табыштырар. Анайда семирткен малды этке ноябрь айда табыштырганы јакшы болот. Ненин учун дезе, ноябрь айда малдын эн ле семис тужы болуп јат.

Аймакисполкомдордын јурт хозяйство аайынча производственный управлениелеринин специалисттери јайгы одорлордо мал семиртерин аңылу шинжүде тудар учурлу. Керек болгон тужында малчыларга болужар.

Јайдын јакшы күндеринде кажы ла малды сүрекей јакшы семиртерин төзөөр керек. Ол государственного семис эт, арбынду ла койу сүт сардар, малды кыштуларга семис күчтү көчүрер арга берер. Бу јаан арганы толо тузаланарын төзөөр лө өткүрер керек.

М. Цыбин.

СОВЕТТЕРДИН ЈААНТАЙЫН ИШТЕЕР КОМИССИЯЛАРЫ

Јаантайын иштеер комиссиялар — јербойындагы Советтердин төзөмөлдү ижинин јаан учурлу эп-аргаларынын бирүзи. Олор ажыра депутаттарды ла өскө дө активисттерди хозяйственный ла культурный строительноны башкарарына, тудулган органга, онын исполкомынын ла аппаратынын ижин шинжүлөөрине, јербойындагы Советтердин јөптөрүн бүдүрерин төзөөрине улайына тартар арга бар.

Ишкүчиле јаткандардын депутаттарынын јербойындагы Советтеринин алдына КПСС-тин XXIV съездинин тургускан задачаларында јаантайын иштеер комиссияларга олордын төзөмөлдү ижинин кемин бийиктедер, онон ары јарандырар некелте эдилген.

Онон бери өткөн өйгө комиссиялардын ижи јаранганы бистин де областьтын темдектеринен јарт көрүнөт. Ишкүчиле јаткандардын депутаттарынын Горно-Алтайск городтогы Совединин баштапкы сессиязы јаантайын иштеер 11 комиссия төзөп јөптөгөн. Олорго 114 депутат тудулган. Комиссиялар депутаттарды албатыхозяйственный ла социально-культурный задачаларды бүдүрерине тартып аларына ууландыра ас эмес иш өткүрилген. 1973 јылдын июнь айынан 1975 јылдын апрель айына јетире комиссияларда 125 јуун өткөн, олордо јүзүн-башка 208 сурак шүүжилген. Оныла коштой олор городтын Совединин сессиязында шүүжилген јети суракты беле-тееринде туружып, Советтин ле онын исполко-

мынын чыгарган жөптөри жүрүмдө канайда бүдүп турганын шинжүлөөрине учурлап исполкомнын заседаниелеринде шүүжөринө сегис сурак беле-тегендер.

Эки выборлорго улай албатынын су-кадыгын корулаар ла оморды социальный жанынан жеткилдеер комиссиянын председателине областной больницынын главный терапевти В. Д. Потехин тудулган. Врач, депутат Потехин, избирательдердин бүдүмүзүн ак-чек бүдүрүп турганын омор бойлоры көргилейт. Комиссияга кирип турган депутаттарга кезик промышленный предприятиялерде улус оорыыры көптөгөни, ишмекчилердин ижинин айалгаларына керектү аяру эдилбей турганы угулган. Онон улам комиссия гардинный тюль түүр, абра-чанак эдер, кийим көктөөр фабрикаларга, темирбетон эдимдер белеетеер заводко, кош тартар автотранспортный предприятиеге барып, шинжү өткүрөле, бу предприятиялердин ишмекчилеринин ижинин айалгаларын жарандырарына, омордын оорыырын астадарына учурлалган тузалу жөп-шүүлтелер эткен.

Былыр апрель айда городтогы Советтин сессиязы ишкүчиле жаткандардын депутаттарынын краевой Совединин «Журт жаткандарды медицинский жанынан жеткилдеерин ле крайдын городторынын ла журттарынын санитарный айалгаларын жарандырарына учурлалган иштер керегинде» жөби канайда бүдүп турганы керегинде суракты шүүп көргөн. Суракты сессияга белетеринде жаантайын иштеер комиссия ла көп врачтар турушкандар. Омор городтын бастыра промышленный предприятиялерине, лечебный ла фельдшерский пункттарга жүрүп, анда иштеп тургандардын ижинин айалгаларын, оморды медицинский жанынан жеткилдеерин жарандырары

јанынан эткен тузалу јөп-шүүлтелери Советтин сессиязынын јөбинде тös учурлу эдип бичилген. Бу ок комиссия горисполкомнын «Городтын промышленный предприятиелеринде улусты диетический аш-курсакла јеткилдееринин айалгалары ла ол ишти јарандырары керегинде», «Аракыдашла тартыжуны тыгыдары керегинде» чыгарган јөптөри канайда бүдүп турганы керегинде сурактарды белетеп, исполкомнын шүүжүзине чыгарган.

Городтын Совединин промышленность, транспорт ло связь јанынан комиссиязын «Алтай-сельстройтранстын» кош тартар конторазынын начальниги И. Л. Погожих башкарат. Öткөн јылда ол комиссиянын члендери, öскө активисттерле кожо горисполкомго улустаң улай ла келип турган комудалдар аайынча городтын улус тартар транспортынын ижин шинжүлегендер. Олор автобустар јоруктап, ойто бурылып турган јерлерде, аэропортто, автостанцияда, городтын оромдорында, диспетчерский бөлүктерде, автотранспортный предприятиенин мастерскойларында болуп, олордын ижиле теренжиде танышкылаган. Шинжү аайынча сурак исполкомнын заседаниезинде көрүлген. Онон болгон тузаны автобустардын јоругы керегинде комудалдар улустаң келери астаганы керелейт.

1974—1975 үредүлү јылга школдорды ла балдардын учреждениелерин белетеерине учурлай öткөн соцмөрөйдө Горно-Алтайск город баштапкы јер алганында Советтин албаты-үредүзи ле культура аайынча комиссиязынын эрчимдү ижинин јаан үлүзи бар.

Улусты бытовой јанынан јеткилдееринин комиссиязын кийим түүр фабриканын директоры П. И. Курноскин билгир башкарып туру. Калганчы выборлордон бери комиссия 18 катап јуун

жууп, ондо 29 сурак шүүшкен, олардын он биринде Советтин, горисполкомнын жөптөри ле жаантайын иштеер комиссиянын жөп-шүүлтелери канайда бүдүп турганы көрүлгөн. Комиссиянын эрчимдү ле чике ууламжылу ижинин шылтузында городто журтап жаткандарды бытовой жанынан жеткилдеери билдирлү жаранган.

Горисполкомдо шүүжетен сурактарды белетее-ринде эки ле оног до көп комиссиялар кожо туржары жанжыккан. Темдектезе, албаты-үредүзи ле культура, жашөскүримнин керектери, физкультура ла спорт, албатынын су-кадыгын корыры ла социальный жеткилдеери, садунун ла общественный аш-курсактын комиссиялары «Үренчиктерди аш-курсакла жеткилдееринин айалгалары ла оны жарандылары керегинде», «Студенттердин үредүзинин, жадын-жүрүминин ле амыраарынын айалгаларын жарандылары керегинде» ле өскө дө сурактарды жаба белетеп, исполкомго тургусканы школдордын столовойларынын ижин, студенттердин жадын-жүрүминин айалгаларын жарандыларына жакшынак камаанын жетирген.

Жаантайын иштеер комиссиялардын ижинин төс бөлүктеринин бирүзи — Советтердин органдарынын жөптөри жүрүмде канайда бүдүп турганын шинжүлейтени. Комиссияларга кирип турган депутаттар жөптөрдин бүдүп турганын жагыс ла отчеттордон көргөниле болорзынбай, предприятиелердин, организациялардын, үредүлү заведениелердин, школдордын бойларына барып, керектерле таныжып жадылар. Шинжүни өткүрер тушта кандый бир керек ундылбазын деп, комиссиялар депутаттарга ажындыра бичиген сурактар үлөп бергилейт.

Андый ишти чике ууламжылу өткүрип тургандардан социалистический закондор бүдүп тур-

ганын ла общественный ээжилерди корулаарын шинжүлөөер комиссияны темдектеерге јараар.

Оны калганчы үч катап тудулган горсовете городтын военкомы И. А. Малый башкарып јат.

Јаңыс калганчы выборлордон бери комиссиянын баштанкайыла горисполкомнын ич керектеринин бөлүгинин граждандардын комудалдарын ла јетирүлерин көрөри, хулигандар ла эл-јон ортодо ээжилерге јарабас јадын-јүрүмдү улусла өткүрип турган тартыжузы, текши тургузылган праволорды бузарын городто ажындыра јайладарына учурлай өткүрип турган ижи керегинде сурактар шүүжилген. Комиссия городто јаткандарга социалистический закондорды јартаарына, оларды советский кижиге берилген праволорды тооп бүдүрерине учурлалган јаан иш өткүрип јат. Комиссиянын баштанкай группынын члендери үредүлү заведениелерде ле организацияларда јаңыс ла былтыр јүстен ажыра лекциялар ла куучындар өткүргендер. Олордын эн эрчимдүлеринин тоозында депутаттар И. Л. Друкаров, О. Ф. Кудрявцев, И. А. Малый ла өскөлөри де. Комиссиянын члендери гориполкомнын ич керектеринин бөлүгинин ле комсомолдын горкомынын өткүрип турган таскамалду ижинде јаантайын туружып јадылар. 1974 жылдын март айында олар городтын магазиндерине јүрүп, олар улуска аракы садарынын ла 18 јашка јетпегендерге аракы сатпазынын ээжилерин чике бүдүрбей турган көп учуралдардын јартына чыккандар. Олордын эткен шүүлтелериле табылган једикпестер түрген јайладылган.

Јаантайын иштеер комиссиялардын өрөги айдылган төзөмөлдү ле шинжүлү ижинде, исполкомнын јуундарында ла Советтин сессияларында олардын члендери эрчимдү туружып јадылар. Исполкомго эмезе сессияга тургузарга тур-

ган суракты комиссиялар озо бойлорынын жуундарында бастыра јанынан шүүп көрүп, чокум түп-шүүлтелер эдип, ол јанынан јөптин проегин ажындыра чикелеп шүүп, белетеп алгылайт.

Горсоветтин план ла бюджет аайынча, анайда ок мандатный комиссияларынын ижин мактап айдарга јараар.

Горисполком јаантайын иштеер комиссиялардын председателдериле улайына жуук колбулу иштеер эп-арга таап алган. Исполком олорло иштин ченемелин алыжар, городтын хозяйство-ларынын ижинин көргүзүлерин ле комиссиялардын бойлорынын бүдүрген ижин шүүжер жуундарды ла семинарларды өйлү-өйинде өткүрет. Текши сөслө айтса, городтогы Советтин јаантайын иштеер комиссиялары Советтин јакылтазыла, исполкомнын јөп-шүүлтелериле, бойлорынын баштанкайыла городто јаткандарга тузалу көп иштер өткүрип јадылар.

Јаантайын иштеер комиссиялар депутаттарга государственный башкартунын јарамыкту јозогын көргүзип јадылар дезе, јастыра болбос. Олордын ижинде туружып тура, депутаттар бойлорынын билерин элбедип, көп керектерге үренип, оныла коштой ишкүчиле јаткан элбек калыкты городтын Совединин чокум ижинде туружарына тартып јадылар.

Советтин тоомјызын көдүрип, јаантайын иштеер комиссиялар ол ок өйдө текши эл-јоннын амаду-күүни учун туружып, Советтин ишкүчиле јаткандарды тогузынчы бешјылдыкты једимдү бүдүрерине көдүрерине учурлалган төзөмөлдү ижине јаан јөмөлтө эдип тургандары јарт.

И. Козулин

СВЯЗЬТЫҢ ИЖИН ЈАРАНДЫРАР АРГАЛАР

Связь — бистинг ороннын бастыра албатызынын элбеде тузаланып турган эп-аргаларынын бирүзи. Онын да учун партиянын XXIV съезди связисттер алдына связь-колбулардын бастыра эп-аргаларын толо тузаланар задача тургускан.

Связисттер иштеп турган предприятиелердин коллективтери съездтин јөбин бүдүрерге кичее-нип, тогузынчы бешјылдыкта јаан иш өткүргилеген. Бу өйгө связьтын областьтагы предприятиелерин јеткилдеери јаранган. Бу јылдарга связьтын предприятиелери јангы чындыйлу аппаратурала јеткилделген, ангылу үредүлү улустын үредүзинин кеми чик-јок бийиктедилген. Јурт јаткандарды связьла јеткилдеери 1,5 катапка көптөгөн.

Электрический связьтын эп-аргалары оноң ары өзүм алынгылайт. Темдектезе, город ло аймактар ортодо телефонло куучындажарын јеткилдеер канал-јолдор эки катаптан ажыра элбеген. Онызы областьтын бастыра аймактарынын төс јурттарыла колбуны бийик чындыйлу төзөөр, Бийск, Барнаул, Новосибирск, Москва городторло кандый ла өйдө куучындажар арга берген.

1973 јылдан бери аймактар ортодогы телефонный колбуларды автоматизировать эдерине учурлалган иш башталган. Бу иш кажы ла кижиге аймактын төс јуртындагы ла городтогы телефонисткалардын болужы јогынан телефоннын Горно-Алтайсктагы автоматический станциязынын бастыра телефондорын алдыртар арга бе-

рип јат. Мындый аргала эн озо Турачакта ла Маймада јаткан улус тузаланып баштагылаган.

Телеграфтын јолдорын эмдиги өйдөги јангы аппараттарла јеткилдеерине тайанып элбеткени, электронный релелер, шинжү өткүрер ле настраивать эдер эн јангы приборлорды иште тузаланганы телеграфный колбуларды јарандырар арга төзөгөн. Олорды онон ары көптөткөни телеграфный пункттардын болужы јогынан бир јерден бир јерге телеграммаларды көндүрө ийер арга берер. Горно-Алтайск городто 1973 јылдан бери фототелеграфный колбу башталганынын аргазында Морзенин аппараттарыла тузаланары чек токтогон.

Телефоннын городтогы ла аймактардын төс јерлериндеги колбулары чик-јок јаранган. Городтогы АТС-тин аргазы (телефонный автоматический станция) 2000 номер телефонго јетире элбедилген. Андый станциялар Шебалинде 300 номерлү, Турачакта — 400, Маймада 1000 номерлү иштеп јадылар, 500 номерле куучындажар андый ок станция удабас Ондойдо болор. 500 номер јеткилдеер андый станцияны тудары быјыл Көксуу-Оозында башталган, келер бешјылдыкта Қан-Оозында ла Кош-Агашта өдөр. Телефоннын эмдиги өйдөги некелтелерин јеткилдебей турган станция Акташта солылган.

Телефоннын городто ло аймактардын төс јерлеринде јангы станцияларын ишке кийдиргенинен јурттар ортодо телефондожор колбуларды көнү элбедер аргалар төзөлгөн. Қолхозтордын ла совхозтордын бөлүктери ле олорло аймактардын төс јерлери ортодо колбуларды эмдиги аппаратура ажыра тургузары јаан туза јетирер. Чикелеп айтса, аймактардын јурттары ортодо чике телефонный колбу тургусканы кажы ла јуртка телефон согор арга берер.

Анайдарда, аймактардын төс жерлеринде ле хозяйстволордын бөлүктери ортодо төзөлгөн телефонный колбу ологго производствоны чике төзөп башкарарына жаан камаанын жетирер.

Областьта жаткандарды радиоберилтелерле жеткилдеери чик-жок элбеген. Эмди областьта жаткан улустын 40 мунган ажыра билези 32 мунг радиоточка ажыра берилтелер угар аргалу. Чындап айтса, областьтын бастыра журттарында радио бар. РВ-83 станциянын аргалары элбедилген. Онын шылтузында радиоберилтелерле жангыс ла бистинг областьты эмес — Алтайский крайдын көп жерлерин жеткилдеер арга төзөлгөн.

Бистинг областьта күч болуп турганы журттарды телекөрүлтелерле жеткилдеерине буудак эдип турганы—областьта жаан ийделү телетранслятор югы. Бу керек эмди городто, кезиктей Майма, Турачак, Кош-Агаш, Улаган, Көксуу-Оозы ла Майма аймактарда өдүп те турган болзо, же бастыра областька таркагалак. Эмди бистинг ишчилер Кан-Оозы аймакты телекөрүлтелерле жеткилдеер иштер өткүрип жадылар. Мындый иштер Ондой ло Шебалин аймактарда өдөр. Связьтин Министерствозынын жетиргениле болзо, бистинг областька телеберилтелер жердин геостанционарный спутнигинен берилар жетирү аайынча өткүрилер. Ол ажыра кажы ла биле бойынын телеприемнигинин болужыла жер үстинде ле оорондо өдүп турган солундарды олог өдүп турган ойининг бойында көрөр аргалу болор. Мындый арга ыраак журттарда ла малчылардын турлуларында төзөлөр.

Областьтын связисттеринин алдында онынчы бешжылдакта бүдүрер жаан задачалар туруп жат. Ол тоодо связьтын Шебалиндеги ле Кош-Агаштагы районный, Манжерок, Кебезен, Иогач, Чибит журттардагы бөлүктеринин тураларын ту-

дары. Ўзеери кабельдер, аймактар ортодо автоматический телефонный колбуга керектү көп кабельдү жолдор казары, жаңы аппаратураны ишке кийдирери, аймактардын төс журттарында телефонло куучындажар станцияларды жаңыртары, Горно-Алтайск городто ло аймактардын төс жерлеринде телеприемник ажыра өңдү берилтелер көрөри.

Связьтын областьтагы предприятиелери өрөги тоологон иштерди эмдиги өйдин некелтелерине турар эдип бүдүрер аргалу. Бу керекке жакшынак жөмөлтөни КПСС-тин XXV съездине уткуй бистинг организацияларда элбеп турган иш чике камаанын жетирери жарт.

Ю. Бородулин.

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНЫЙ ТАЗЫКТЫРАРЫНЫҢ КЕЗИК СУРАКТАРЫ

Ишкүчиле јаткандарды интернациональный тазыктырары — элбек иш бололо, СССР-де национальный колбулардын көп керектериле колбулу. Бу ишти једимдү өткүрерге эмдиги өйдө-ги национальный колбуларды теренжиде билер керек.

Национальный суракка политический, морально-эстетический, идеологический, психологический, религиозный керектер јаан камаанын јетирип јат. Анайдарда, интернациональный таскаду национальный сурактарла колболыжып, јадын-јүрүмнин көп-көп керектериле колбулу. Ишкүчиле јаткандарды интернациональный тазыктырары јанынан партийный организациялардын төс задачалары мындай деп айдарга јараар:

1. Көп *национальностьторлу советский албатыны экономикада, культурада, јадын-јүрүмде, сагыш-шүүлтезинде социалистический интернационализмнин ээжилерин тазыктырары.

2. СССР-дин албатыларынын ла гран ары јанындагы ороондордын ишкүчиле јаткандарынын ортодо најылыкты тыгыдары.

3. Национализмге, анайда ок шовинизмге ууланган јүзүн-башка кылыктарла тартыжары.

Көп национальностьторлу социалистический госуударстводо ишкүчиле јаткандарды интернациональный үредип, тазыктырары јанынан өрө айдыкган задачаларды Коммунистический партия јенүлү бүдүрип јат.

Коммунистический партия производволор-дын коллективтеринин экономический, социаль-но-политический ижин ле јүрүмин башкарып, бойынын идеологический ижинин эп-аргаларын кажы ла советский кижинин сознательнозын марксистско-ленинский үредүнин ле социалистический интернационализмнин кемине јетире көдүрерине ууландырып јат.

Бу иш канайда өдүп турганын Турачак аймактын партийный организациязынын ижинен көрөргө јараар. Аймактын партийный организациязына 10 национальносту коммунисттер кирип јат. Ол тоодо орустар 70 проценттен ажыра, алтайлар—17 процент, украиндер, белорусстар, литовецтер, мордвалар, немецтер ле өскө дө национальносту коммунисттер бар. Лекторлор, пропагандисттер, политинформаторлор бойынын практический ижинде интернациональный воспитаниенин бастыра аргаларын тузаланып јадылар.

Ишкүчиле јаткандарды интернациональный үредип, тазыктыларында политический үредүнин системазы јаан учурлу. Кружоктордо ло политшколдордо коммунисттер, комсомолдор, партийный эмес активисттер бу сурактар аайынча марксизм-ленинизмнин классиктеринин произведениелерин, партиянын съездтеринин ле Төс Комитеттин Пленумдарынын јөптөрин үренип јадылар.

Ол јангынан јаан иш СССР төзөлгөнинин 50 жылдыгына ла Горно-Алтайский автономный область төзөлгөнинин јарымјүс жылдык юбилейин темдектеерине белетенген өйдө өткөн. Ол тушта политический үредүнин системазында үренген кажы ла коммунист КПСС-тин Төс Комитединин јөбин јангыс ла бойы үренген эмес, ол анайда ок бу сурак аайынча ишкүчиле јат-

кандарга лекция кычырган, доклад эткен, беседа өткүргөн.

Бистин Турачак аймакта партийный ла комсомольский үредүнинг системазында 1971—1972 үредүлү жылда «СССР төзөлгөни — Ленинский национальный политиканын јенүзи» деп тема аайынча теоретический семинарлар өткөн.

1973—1974 үредүлү жылда «Коммунизмнин строителствозы ла јаңы кижини үредип, тазыктырары» деп тема аайынча семинарлар өткөн. Интернациональный тема аайынча таскамал иш өткүрери јанынан докладтарды Кебезендеги ле Турачактагы школдордын үредүчилери эткендер.

Үредүчилердин коллективтеринде бу тема аайынча ишти пропагандисттер Митрофанов Михаил Викторович ле Семенюк Иван Владимирович јакшы өткүрип турулар. Бу пропагандисттер бистин ороондо Совет јаңнын јылдарынын туркунына социалистический нациялар өнжүп јаранганын бистин областьтын өскөни ле өнжүп јаранганы ажыра көргүзип турулар .

1970 жылда албатынын тоозын алганы аайынча, бистин орооннын кажы ла бежинчи гражданини төрөл тилинен башка СССР-дин албатыларынын бир-бирүзинин тилин јакшы билери јарталды. Бистин областьта јуртап јаткан алтай улустын 60 проценти орус тилди јакшы билер.

СССР-де јуртаган бастыра ук албатылар орус тилди акту бойлорынын күүниле бой-бойлорынын ортодо тил алыжатан текши тил эдип алдылар. Анайда орус тил советский албатыларды бирлик биле эдип бириктирген текши тил боло берди

Советский Союзта јуртаган албатылардын социалистический культуралары биригип, бой-бойынан байып турганы текши закон. Бис-

тинг обществодогы класстар — ишмекчи класс ла крестьянство, олардон өзүп чыккан интеллигенция бойынын социальный структуразы аайынча текши болуп јат. Советский албатынын национальнозынанг камааны јокко текши болгону колло иштеп турган ла сагышла иштеп турган улустын ортодо башкалузы, городтогы ла јурттагы јүрүмнин башказы табынча јоголып баратканы ажыра јеткилделип јат.

Орооннын јангы райондорында, анчадала орто Азияда ла Сибирьде промышленный производство тынганыла колбой городтордо јуртаган улустын тоозы көптөй берген. Темдектезе, 1970 јыл башталарда Хакасияда јуртаган улустын 60 проценти городтордо јуртаган, Якутияда — 56, Бурятияда — 45, Тувада — 38, Туулу Алтайда — 24 проценти.

Ишкүчиле јаткандарды интернациональный үредип, тазыктыларында СССР-дин албатыларынын ортодо культурный колбулар јаан учурлу. Андый колбулар калганчы јылдарда союзный, автономный республикалардын, автономный областтардын ла национальный округтардын культуразынын ла искусствозынын неделерин, онкүндүктерин, айлыктарын өткүргени ажыра элбеди.

Оныла коштой карындаштык албатылардын культуразынын, литературазынын ла искусствозынын ишчилери бой-бойларына айылдажары јанжыга берди. Темдектезе, бистин областьла мөрөйлөжип турган Хакаский автономный областтын драматический театры Туулу Алтайга келип, бойынын спектакльдарын көргүскен.

Туулу Алтайдын эстрадазы былтыр Хакасияда гастрольдо болды. Удабас Тувинский автономный область јаар атанар. Украинанын культуразынын, литературазынын ла искусствозы-

нын ишчилери Алтайский крайга келеле, крайдын, ол тоодо бистин областьтын ижиле, жүрүмиле, улузыла таныжып, бойлорынын једимдериле крайдын ишкүчиле јаткандарын таныштырдылар.

Бастыра бу аргаларды тузаланганы идеологический ишти, ол тоодо ишкүчиле јаткандарды интернациональный үредип тазыктырарын тыгыдарында јаан учурлу.

Партийный организациялардын өткүрип турган идеологический ижи једимдү ле өдүмдү болорына КПСС-тин XXIV съездинин јөптөринде јаан ајару эдилген.

Идеологический иш күнүн сайынгы практический ишти, чокум задачаларды бүдүрериле колбулу болор учурлу. Ол јанынан ишкүчиле јаткандарды интернациональный үредип тазыктырар ишке партийный организациялар общественный организацияларды элбеде тартып алаала, бийик кеминде ле јаан једимдү өткүрер учурлу.

Я. Пустогачев.

АГИТАТОРДЫҢ ҚЫЧЫРУЛУ СӨЗИ

Қан-Оюзы аймақта КПСС-тин XXII съездининг адыла адалган колхозтын агитаторларынын тоозы көп. Олор аймактын идеологический ишчилерининг көп тоолу отрядына кирип турулар. Партиянын тургускан тогузынчы бешжылдык пландарды бүдүрерине улусты көдүрери агитаторлордын ижиненг көндүре камаанду.

Партиянын андый политический ишчилерининг бирүзи Каинчин Семен Борукович болуп туру.

КПСС-тин XXII съездининг адыла адалган колхозтын сүттоварный фермазынын кызыл толугында энгирде уй саар алдында улус көп жуулат. Мында Каинчин Семен Борукович сүрекей жылбүлү куучын айдарын олор билер. Агитатор жуулган улуска ферманын, бригаданын, колхозтын ла аймактын иштерининг итогторын жартап, турган задачаларды айдып, јер телекейдеги солундар керегинде куучындап, улустын көп тоолу сурактарына чокум ла јарт каруу берет.

Семен Борукович Экинурда чыккан-өскөн кижиге, оны Экинур ичининг улусы јаш тужынан бери билетен. Мында ол чыдаган, школды божоткон, үренерге Москва городко барган. Горькийдинг адыла адалган Литературный институтты 1971 јылда божодоло, јанып келген. Онон ло бери Экинур јуртта иштеп турган культпросветпередвижканын заведующийи, чылаазыны јок агитатор.

Ол колхозчылар иштеп турган јерлерге јай-

гыда да, кышкыда да јоруктап, олорло јилбүлү куучындар өткүрет. Кажы ла куучын өткүрерине ол јакшы белетенип турганынын шылтузында айткан куучыны сүрекей солун болуп туру.

Бир күн энгирде Семен Борукович куучынын бешјылдыктын өткөн төрт јылынын ороон ичиндеги итогторынан, оноң ары колхоз, ичиндеги итогторынан баштаган. Колхоз керегинде куучындап тура, мындый тоолор айткан: колхозтын малчылары төрт јылга 11700 центнер сүт садар ордына 12904 центнерди саткан. Быјылгы да јылда колхозтын сүт јанынан көргүзүлери јакшы деп, ол оноң ары темдектеген.

Уйларды азыраарынын, откорорынын ла кичееринин, сүтендире саарынын эп-сүмелерин јарандырып, уй саачылар быјыл апрель айда март айда сааганынан көп сүт саагандар. Онын шылтузында колхоз быјыл апрель айда 150 центнер сүт садар ордына 203 центнерди саткан, айлык план 135 центнерге бүткен. Андый куучын малчыларды оморкоткон, олар алдындагызынан артык иштеер арга барын јарт ондоп алгандар.

«КПСС-тин Төс Комитеди малчыларды 1975 јылда јаңы једимдерге једигер деп кычырган. Колхоз арткан 8 айга государствого 2164 центнер сүт садар учурлу. Оны бүдүрер арга бисте артыгынча бар. Андый да болзо, јеткен једимге болорзынып отурарга јарабас. Турган задачаларды бүдүрери иштин арбынын оноң ары бийиктедерин, кажы ла малдан продукция аларын көптөдөрин, кажы ла малчынын ижинде каруулу болгонын тыгыдарын, коллективтин планын бүдүрерин кажы ла кижии кичеерин некеп туру» — деп. нөк. Каинчин оноң ары айткан.

Семен Борукович уй саачыларга «сүтти көптөдөр кандый аргалар бар» деген сурак берди.

«Мен бодозом, ол бистин бойыстан камаан-

ду. Мен уй саачы болуп 17 жыл иштеп келдим, өткөн төрт жылдын пландарын ажыра бүдүргөм. 1971 жылда кажы ла уйдан орто тооло 1980 килограммнан сүт саагам. 1972 жылда — 2077 килограммнан, 1973—2348 килограммнан, 1974 жылда—2460 килограммнан саагам. Быжыл кажы ла уйдан орто тооло 2500 килограммнан сүт саар молжу алгам. Уйды сүттендире саарынын ээжилерин чике бүдүргөн, уйларды рацион аайынча азыраган ла жакшы кичееген тужында сүди ас уйлар чек жок болорын мен бойымнын ченемелимнен билип алгам. Онын учун сүтти көптөдөр учы-кыйузы жок аргалар бар деп бодоп турум» — деп, колхозтын уй саачыларынын озочылы, коммунист Альчибаева Кураан өткөн куучындардын бирүзінде айткан.

«Уйдын сүди тилинде деп, албаты тегин айткан эмес. Бастыра керек азыралдан камаанду» — деп, уй саачы Дедина Чокчой жөмөшкөн. Бу кижжи быжыл кажы ла уйдан орто тооло 2460 килограммнан сүт саар молжу алган. Быжыл азырал ас ла одор уйан өйдө сүтти ол амадаганынан ас сааганын айдып тура, жайдын ла күстин жакшы өйлөринде сондошты жоголтор эп бар деп угусты.

Ол күн энгирде малчылар бар резервтер керегинде сүрекей көп куучындашкандар, колхозтын жаандарына комудалдар барын айдышкандар. Же кажы ла кижинин куучынынан тогузынчы бешжылдыктын пландарын ажыра бүдүрерин кичеегени билдирет.

Бастыра куучыннын учында агитатор мынайда айткан: «Турган задачалар жаан учурлу болгонын партия база катап темдектеп туру. Тогузынчы бешжылдыктын калганчы жылынын пландарын бүдүргени орооннын экономикасын ла коруланар аргазын тыгыдарында, албатынын

јадын-јүрүмин жарандыларында сүрекей јаан учурлу».

Экинурдын улузы бу јакшынак агитаторды алтай адыла Јыбаш деп адагылайт. Коммунист Анчишев Салкой Карманович иштин ле јуунын ветераны, онын төжинде Кызыл Чолмон орден ле јуучыл 7 медаль јалтырап туру. Ол агитатор керегинде мындый сөстөр айткан: «Бистин Јыбаш сүрекей санаалу кижии. Ол јакшынак культ-ишчи ле агитатор. Онын куучынын бис сүрекей јилбиркеп угадыс, бичиген бичиктерин јаантайын катап-катап кычырадыс. Анчадала јайгыда тайгада јадар тужында культпередвижканын «Кубанец» машинасын бис сүрекей сакыйдыс. Јыбаш бу машинала келгенде биске јаңы газеттер ле журналдар, художественный бичиктер, кинофильм экелет. Бис анчадала бу агитатордын куучынын угарга санап јүредис. Онын куучыны кижинин ичине јылу, эптү, кижини јаан керектер эдерине кычырып турар. Мен бистин Јыбаш деп, оморкоп айдып турум».

Нөк. Қайнчиннин бүдүрип турган общественный ижи сүрекей көп. Ол цеховой партийный организациянын качызы, билерин бийиктедерге јаантайын үренип јүрет, КПСС-тин Горно-Алтайский горкомындагы марксизмнин-ленинизмнин университелинде үренип јат.

Қолхозтын парткомы ла правлениези јашөскүрим ортодо, анайда ок школдон үренип божоп јаткан балдар ортодо јаан ууламјылу иштер өткүрип, уулдардан ла кыстардан мал ишине көп улус ийип турулар. Бу керекте Семен Борукович эрчимдү туружат. Ол школго јаантайын келип, үренчиктерле куучындар өткүрип, малчынын ла кырачынын ижи күч, је мактулу болгонын јартап турат. Онын шылтузында школдон божогон балдардын көп сабазы малчы

болуп баргылайт. Олордон озочылдардын тоо-
зына кожулгандары көп.

Олордын бирүзи комсомолдын члени нөк.
Кукаков Максим областьтын јиит механизатор-
ларынын бирүзи деп мактаткан, Москва городко
барып, јенгүнин Маанызынын јанына туруп ју-
рукка соктырган.

Јыбаш СССР-дин писательдеринин Союзы-
нын члени болгонына Экинурдын улузы омор-
коп турулар. Ол бойынын бичиктеринде күнүн
ле туштажып, куучындажып ла кожо иштеп тур-
ган улус керегинде бичип јат.

Онын произведениелеринин геройлары эмди-
ги өйдин јакшынак улузы, оларды ол художест-
венный јаан ийделе көргүзет, эмдиги герой ак
санаалу, улуска килеңкей ле јалакай, бойы иш-
теңкей, улуска јакшы эдерине белен эдип көргү-
зет.

КПСС-тин XXII съездинин адыла адалган
колхозтын парткомынын качызы нөкөр Яндиков
Николай Куйкурович мынайда куучындайт:
«Нөк. С. Б. Каинчин колхозчыларга кандый да
керекти сүрекей билгир јартайт. Онын айткан
кажы ла сөзи улустын јүрегинде артат. Ол бойы
коммунист кижии. Јаан да, кичинек те иш болзо,
ол оны сүрекей кичееп бүдүрөт». Бу нөк. Каин-
чин керегинде јолду айткан сөстөр болуп јат.
Агитатор Каинчиннин кычырулу сөзи улусты
турган задачаларды бүдүрерине көдүрип туру.

Э. П а к .

ЧЫНДЫК КЕРЕК ЈЕНИП ЧЫККАНЫ

Камбоджанын төс городына — Пномпеньге жайымнын жаскы эзини киреле, кереги жок сорчөпти жалмап чыгарды. Көп шыра көргөн Түштүк Вьетнамнын городторында ла журттарында бу күндерде жайымнын маанылары база элбирей бердилер. Телекейдин прогрессивный обществоты Камбоджада ла Түштүк Вьетнамда болгон керектерди ажарып көрөлө, түп-шүүлтелер эдип, албатылардын жайымга ла камаан жок болорына күүнзегенин туй баскадый ийделер жок, андый ийделер табылбас та деп темдектеп туру.

Пномпеньнен США-нын дипломатический ишчилери, жүзүн-жүүр военный ла өскө дө советниктери атангандары керегинде Ханойдын «Нян Зан» газеди 14 апрельде мынайда бичиген: «Фордтын администрациясы Пномпеньнен США-нын бастыра дипломаттарын, ончо военный ла граждаский ишчилерин чыгарып аппарганы — американский империализмнин Камбоджадагы агрессиязынан, ол орооннын керектерине кирижер политиказынан, жуулажарында беш жыл турушканынан эш неме болбогонын көргүсти. Андый ок шүүлтени американский газеттердин бирүзи айдып, «Пномпеньнин бойынын улузын тартып чыгарганы — Американын Бириктирген Штаттары Индокитайдын керектерине кирижип, эш неме болбогонын керелегени» деп бичиди.

США бойын телекейде эн тын ийделү империалистический ороон деп бодонып алала, онын

учун ол албатылардын ла госуларстволордын бастыразына јуугынын ичбойындагы керектерине кирижер правозы бар деп турган өйлөрдө Индокитайга табару эдерин баштаган.

США-нын империалисттери Сайгондо ма-рионеточный јан тургузала, ол јаннын болужы-ла Түштүк Вьетнамды бойынын јангы кеберлү колониязы, военный турлузы эдип алала, Вьетнамды үргүлјиге эки башка бөлип саларга ама-даган.

Пентагоннын генералдары улусты кырып өлтүретен, ончо немелерди оодып јемиретен јуу-јепселдерди тузаланып, вьетнам укту албатыны коркудула колго тудуп аларга иженгендер. Је агрессор вьетнам албаты ол кирези бек турум-кай ла чыдамкай болорын, Вьетнамнын героический албатызыла телекейдин бастыра ишкүчи-ле јаткандары бирлик күүн-саналу болорын сес-пеген.

«Кемнен де камааны јок, јайым јүрүмнен кару не де јок!» деген кычырула тартышкан, не-ден де јалтанбас, кандый да агрессорго јендирт-пес бу албатыга Советский Союз ла өскө дө со-циалистический ороондор јаан болуш јетирип, тын јөмөлтө эткендер.

Шак онын шылтуунда героический вьетнам албаты агрессордын бастыра табаруларын туй согодо, империалисттердин военный ийде-күчте-рине иженген амадуларын туй соккон. Импери-алисттердин кара сагышту амадулары оларды бойлорын ок ујатка түжүрип јайрадылтты. Бой-лорынын ороондорынын јайымы ла камааны јок болоры учун тартышкан патриотторды бомба-ларла да, снарядтарла да, политический кулу-гур кылыктарла да коркыдып, тук базып болбо-гон.

КПСС-тин XXIV съезди јарадып јөптөгөн

Амыр-Энчүнинг Программасынын жаан учурлу пункттарынын бирүзінде — Түштүк-Күнчыгыш Азияда жууны токтодоры учун тартыжар задача тургузылган болгон. Албатылардын жылбүлерине жарап турган ол задачаны бистин партиябыс ла Советский государство социализмнин өскө орондорыла, амыр-энчү сүүген демократический ийделерле кожо телекейдеги кату айалганы жымжадары учун эрчимдү тартыжу өткүрип турган өйдө тургускандар.

Айдарда телекейдеги блааш-тартышту керектердин аайына амыр-энчү аргаларла чыккадый айалга боло берген. Вьетнамдагы жууны токтодо, амыр-энчүни орныктырары керегинде Парижтеги жөптөжүге кол салылган. Ол героический вьетнам албатынын жеңүзи, социализмнин ле национально-жайымданар тартыжунын, амыр-энчү учун тартышкан бастыра улустын текши жеңүзи болгон.

Парижтеги жөптөжүге кол салган кийнинде бастыра Индокитайда айалганы ондоп алгадый аргалар боло берген. Удабай Лаостогы керектер ондоло берген. Бу ороондо амыр-энчүни орныктырары ла национальный эп-жөп эдери керегинде жөптөжүге кол салган, жаннын национальный органдары төзөлгөн.

Түштүк Вьетнамды алгажын, мында керектер эмеш өскөлөнө берген. Сайгоннын администрациязы баштапкы ла күнеең ала Парижте кол салылган жөптөжүни бузар жолго туруп алган. Ичбойындагы жүрүмде өткүрип турган каршулу ижиле бу жан албатыга көрдүртпей барган.

Тхьеунын башкарузы, онын жандары чирий бергени 1975 жылда жарталды. Ол жанынан СШАнын сенаторы Дж. Макговери мынайда айткан: «Сайгоннын администрациязын албаты жөмөбөй жат, онын учун ол узак жол албас». Бу шылтак-

тардан ла онын јанын албаты јөмөбөй барган
өскө дө шылтактардан Тхиеу отставкага чыкты.

Империалисттер Индокитайдагы ороондор-
дын жүрүмине кирижип, эш-неме болбой турганы
калганчы жылдарда анчадала јартала берди.
Американын Бириктирген Штаттары Камбод-
жадагы ла Сайгондогы реакционный јандарды
јөмөп неме болбогонынын шылтактары керегин-
де мынайда бичиген: «Бис бу јерлердеги өштүни
јетире ондоп болбогоныстан ла бойыстын ийде-
бисти тын деп сананганыстан јендирттис».

Камбоджанын ла Түштүк Вьетнамнын пат-
риотторынын јенүзин телекейдин общественно-
зы тын јарадып уткыган. Камбоджанын ла Түш-
түк Вьетнамнын албатылары бу тартыжуда је-
нү алып ла империалистический реакциянын
ла ичбойындагы өштүлеринин каршулу амаду-
ларын туй соккондор.

Лон Нолдын ла Тхиеунын марионеточный
јандары антарылганы јайым ла национальный
камааны јок болоры учун тартыжу јенгени, жү-
зүн-башка агрессивный кылыктар, јуу-согушту
блааш-тартыш баштаачылардын каршулу ама-
дуларын јайым сүүген албатылар туй согорго
беленин керелегени болуп јат. Бу јенү Совет-
ский Союз ла өскө дө социалистический ороон-
дор, телекейдин амыр-энчү сүүген албатылары
јөмөгөн тартыжу качан да болзо јенип чыга-
рын база катап көргүсти.

Советский Союз бойынын пролетарский ин-
тернационализмнин ээжилеринен кыйа баспас
политиказын бүдүрип, империалистический аг-
рессияга удурлажа тартышкан албатыларга јө-
мөлтө эдер молјулары аайынча Камбоджанын
ла Вьетнамнын албатыларына Индокитайдагы
политический айалганы јарандыраына ла
амыр-энчү жүрүм төзөп аларына болужар.

Н. Модоров.

БАЖАЛЫКТАР

15 июньда — выборлор	1
Јашөскүримнинг таскадузына — партийный ајару	8
Түк кайчылаары јаан учурлу иш	14
Малды — јайгы одорго	20
Советтердин јаантайын иштеер комиссиялары	24
Связьтын ижин јарандыра аргалар	30
Интернациональный тазыктыларынын кезик сурактары	34
Агитатордын кычырулу сөзи	39
Чындык керек јенип чыкканы	44

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

Подписано к печати 10/VI 1975 г. Формат 20×90¹/₃₂.

Уч.-изд. л. 1,9. Усл. п. л. 1,75. Тираж 965. Заказ 1976.

Цена 4 коп. АН 16270.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного издательства, г. Горно-Алтайск, ул. Горно-Алтайская, 36.

Горно-Алтайская типография, пр. Коммунистический, 27.

4 акча